

Kołodziejczyk, Arkadiusz

"Diecezja drohiczyńska. Spis parafii i duchowieństwa 2004", oprac. i red. Zbigniew Rostkowski, Drohiczyn 2004 : [recenzja]

Szkice Podlaskie 13, 225-229

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Diecezja drohiczyńska. Spis parafii i duchowieństwa 2004. Opracowanie i redakcja ks. dr Zbigniew Rostkowski, Drohiczyn 2004, ss. 760.

Ksiądz prałat Zbigniew Rostkowski – kanclerz Kurii Diecezjalnej w Drohiczynie, autor kilku prac historycznych (m.in. o parafii w Starej Wsi, dziejach diecezji¹, przygotował obecnie obszerny informator poświęcony liczącej ledwie kilkanaście lat diecezji drohiczyńskiej. Wydawnictwo nawiązuje i jest kontynuacją informatorów: z 1992 r. (skrótowego), 1994 i 1999 r. Prezentowany *Spis parafii i duchowieństwa* podaje stan diecezji na dzień 30 kwietnia 2004 r., wnosi wiele korekt do informatora z 1999 r., „z tą jednak różnicą, że podaje szersze opracowanie historii poszczególnych parafii. W zamierzeniu Redakcji mają one ułatwić poznanie wielu pięknych kart historii naszego regionu” – podkreślił w nocie *Od Redakcji* ks. Z. Rostkowski².

Krótkie dzieje diecezji drohiczyńskiej wyznacza kilka kluczowych dat: jej ustanowienie przez Ojca Świętego Jana Pawła II w dniu 5 czerwca 1991 r., reorganizacja granic administracyjnych Kościoła w Polsce bullą papieską „Totus Tuus Poloniae Populus” z dnia 25 marca 1992 r., która powiększyła obszar diecezji o dekanaty: sokołowski, sterdyński i węgrowski (w całości); oraz niektóre parafie z dekanatów: liwskiego (Liw, Kąty, Korytnica), łosickiego (Chłopków, Łysów, Platerów, Rusków, Sarnaki) i janowskiego (Gnojno, Horoszki Duże, Serpelice) – razem 48 parafii i ponad 112 tysięcy mieszkańców. Kolejnym ważnym wydarzeniem była konsekracja biskupia ojca Antoniego Pacyfika Dydycza z Zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, która miała miejsce 10 lipca 1994 r. w katedrze drohiczyńskiej. W okresie od 8 grudnia 1994 r. do 24 maja 1997 r. obradowały sesje i komisje pierwszego Synodu diecezjalnego, a jego postanowienia według *Dekretu zatwierdzenia i ogłoszenia uchwał synodalnych*, weszły w życie z dniem 26 sierpnia 1997 r.³

Spis parafii i duchowieństwa diecezji drohiczyńskiej otwiera przedmowa biskupa ordynariusza A. Dydycza – *Z myślą o diecezjalnej wspólnotcie* (s. 1-2). W części A (s. 5-15) przedstawiono hierarchów Kościoła katolic-

¹ Z. Rostkowski, *Kalendarium parafii i Kościoła w Starej Wsi*, Białystok-Drohiczyn 2001, ss. 151; idem, *Kronika wydarzeń w 10-letniej historii diecezji drohiczyńskiej (1991-2001)*, „Studia Teologiczne. Białystok-Drohiczyn-Łomża”, t. 20, 2002, s. 427-440; idem, *Kronika ważniejszych wydarzeń w 10-letniej historii diecezji drohiczyńskiej*, „Wiadomości Diecezjalne. Pismo Urzędowe Kurii Biskupiej w Drohiczynie n. Bugiem.,” 2002 nr 2, s. 181-197; idem, *Kronika...*, „Niedziela Podlaska”, 2001 nr 42, s. 3-4; nr 44, s. 1, 4, nr 45, s. 3-4.

² *Od Redakcji*, s. 3.

³ A. Dydycz, *Dekret zatwierdzenia i ogłoszenia uchwał synodalnych*, [w:] *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze*, Drohiczyn 1997, s. 22.

kiego z fotografiami (Ojciec Święty Jan Paweł II, abp Józef Kowalczyk – nuncjusz apostolski w Polsce, abp Józef Michalik – przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, abp Wojciech Ziemia – metropolita białostocki, Antoni Pacyfik Dydycz OFM Cap. – biskup drohiczyński). W części B (s. 17-64) zawarto najważniejsze informacje dotyczące Kościoła w Polsce (urzędy, adresy, telefony – Konferencji Episkopatu Polski, metropolii, diecezji niektórych instytucji kościelnych w Polsce i za granicą).

Zasadniczą część informatora stanowią dane i informacje poświęcone diecezji drohiczyńskiej – część C, s. 65-526. W marcu 2004 r. diecezja obejmowała obszar około 8 tys. km², 290 tys. mieszkańców – w tym około 210 tys. katolików, 11 dekanatów, 95 parafii (w tym 3 zakonne), 94 kościoły (trzy w budowie), 235 księży (91 proboszczów), w seminarium duchownym w Drohiczynie 47 alumnów uczyło 26 wykładowców, działało 3 zakony i zgromadzenia męskie oraz 13 żeńskich. W myśl uchwał I Synodu diecezjalnego wyróżniono cztery sanktuaria diecezjalne (sanktuaria Maryjne w Miedznie, Ostrożanach i Węgrowie, oraz Trójcy Przenajświętszej w Prostyni), oraz sześć kościołów z cudownymi obrazami Matki Bożej. Na s. 73-97 przedstawiono *Zarys dziejów diecezji drohiczyńskiej w latach 1991-2003* (autor ks. dr Z. Rostkowski). Następnie przedstawiono wykaz księży i osób świeckich wyróżnionych godnościami i odznaczeniami papieskimi, skład kapituł (Drohiczyńska Kapituła Katedralna, Kolegiacka Kapituła Węgrowaska), wykaz osób nagrodzonych odznaczeniami diecezjalnymi, wykaz urzędów diecezjalnych, instytucji, szkół i instytutów diecezjalnych (m.in. wyższe seminarium duchowne, liceum i gimnazjum salezjańskie w Sokołowie), stowarzyszeń i ruchów katolickich.

W kolejnej części *Spis* informuje o poszczególnych parafiach w dekanatach: bielskim (s. 139-173), brańskim (s. 174-207), ciechanowieckim (s. 208-235), drohiczyńskim czyli nadbużańskim (s. 236-277), hajnowskim (s. 278-298), łochowskim (s. 299-335), sarnackim (s. 336-367), siemiatyckim (s. 368-412), sokołowskim (s. 413-458), sterdyńskim (s. 459-488) i węgrowskim (s. 489-526).

Każda obszerna nota o parafii zawiera: podstawowe dane (adres, telefony, rok założenia, liczba mieszkańców i wiernych, dane o proboszczu i wikariuszu), obszerny rys historyczny, informacje o kaplicach, działających na terenie parafii zgromadzeniach i domach zakonnych, miejscowościach leżących w jej obrębie (w miastach - ulicach), porządku mszy św., datach odpustów, nabożeństw adoracyjnych, wykaz szkół w parafii, informacje o parafialnych księgach metrykalnych, o działających stowarzyszeniach i organizacjach religijnych, na koniec wykaz powołań z parafii.

Część VIII stanowią biogramy duchowieństwa diecezjalnego: biskupów pochodzących z terenu diecezji (A. Dydycz, ur. w 1938 r. w Serpelicach; ks. prof. dr hab. Kazimierz Romaniuk, ur. w 1927 r. we wsi Hoło-

wienki w parafii Zembrów – bp warszawsko-praski; ks. dr Jan (Joao) Kazimierz Wilk, OFM Conv. - biskup diecezjalny Formosy (Brazylia), ur. 1951 r. w Seroczyniu; ks. dr Józef Wysocki – biskup pomocniczy w Elblągu, ur. w 1940 r. w Jartyporach (s. 529-533)⁴. Na s. 535-679 znajdują się biogramy księży diecezjalnych opatrzone fotografiami, w układzie alfabetycznym, na s. 680-687 wykaz księży według lat święceń (1938 – najstarszy, 2003 r.), następnie alfabetyczny wykaz księży z podaniem roku urodzenia, święceń i funkcji (s. 688-694), spis ZG księży z diecezji pracujących za granicą (wraz z adresami, telefonami), wykaz księży pracujących poza diecezją, księży studentów - w Polsce (11), za granicą (3), księży emerytów i rencistów, księży zmarłych w latach 1991-2004. Na s. 707-715 przedstawiono dane o zakonach i zgromadzeniach zakonnych męskich i żeńskich. Pracę dopełniają indeksy: księży diecezjalnych (s. 716-722), księży i braci zakonnych (s. 722-723), miejscowości i parafii (s. 723-754), spis parafii (s. 755-757).

W przedmowie do informatora biskup Antoni Dydycz napisał: „Naszym pragnieniem, mam nadzieję, że wspólnym dla wszystkich, którzy przyczynili się od opracowania tego bogatego materiału, jest to, aby ta księga była żywa, aby pomagała nam coraz lepiej się poznawać, nawzajem komunikować i rozumieć się w różnorodności zadań i misji. Inaczej mówiąc, zależy nam na tworzeniu i życiu duchowością komunii”⁵. Redaktor tomu natomiast podkreślił: „Mamy nadzieję, że nowy informator będzie inspiracją do dalszych szczegółowych opracowań, a zwłaszcza refleksji pastoralnych – tak bardzo potrzebnych w dziele ewangelizacji u progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa”⁶.

Redaktor tomu – ks. dr Z. Rostkowski dokonał pracy zaiste benedyktyńskiej (setki – tysiące adresów, telefonów, danych osobowych). Pomijając jednakże powyższe informacje, należałoby się skupić na historycznych ryśach poszczególnych parafii. Warto było je opatrzyć choćby podstawową bibliografią, co nie zburzyłoby głównego przesłania informatora o diecezji, jakim jest dostarczenie danych o kapłanach i życiu parafialnym (np. przy rysie dziejów diecezji ks. Z. Rostkowski podał obszerną bibliografię i archiwalia w przypisach). Podobnie do informacji o księgach metrykalnych dobrze byłoby dołączyć choćby skrótową informację o zawartości archiwum parafialnego (w niektórych parafiach archiwa są i to dość zasobne oraz ciekawe). Pomogłoby to osobom duchownym i świeckim przy ewentual-

⁴ To żyjący biskupi urodzeni na terenie obecnej diecezji drohiczyńskiej. Warto wspomnieć, że 9 maja 1832 r. w szlacheckim zaścianku Górki-Grubaki w parafii Korytnica urodził się Franciszek Jaczewski, późniejszy biskup lubelski i podlaski od 1889 r., zmarły w 1914 r.

⁵ A. Dydycz, *Z myślą o diecezjalnej wspólnotcie*, s. 2.

⁶ *Od Redakcji*, s. 3.

nych pracach historycznych na temat regionu czy parafii. Z racji zainteresowań prasą podlaską - jako recenzent - chętnie widziałbym też hasłowe informacje o piśmie parafialnym; jako badacz cmentarzy - również choćby najkrótszą notkę o nekropolii należącej do parafii. Tymczasem przy niektórych parafiach (Brańsk, Ostrożany, Hajnówka, Prostynia, Platerów, Mielnik, Czekanów, Rozbity Kamień, Sokołów, Liw, Miedzna, Starawieś) występuje adnotacja - *Wydawnictwa parafialne*, ale nie wyczerpuje ona zagadnienia, podając nieliczne opracowania i tylko kilka tytułów pism parafialnych. Czy nie warto byłoby np. podać prac historycznych o parafiach w Liwie⁷, Węgrowie⁸, Prostyni⁹, Sadownem¹⁰, Sokołowie¹¹, Kamionnej¹² i wielu, wielu innych. Wyrażam też przekonanie, że pism i piśemek parafialnych w diecezji drohiczyńskiej ukazuje się znacznie więcej¹³.

Nie zmieniłoby też charakteru wydawnictwa zamieszczenie krótkich not o zawartości archiwum diecezjalnego i utworzonego w styczniu 2004 r. - muzeum diecezjalnego, ewentualnie odesłanie do odnośnej bibliografii. Uwagi te nie podważają ani ustaleń historycznych ks. Z. Rostkowskiego, ani nie zmieniają wysokiej oceny jego historycznych dociekań. Warto też podkreślić piękną szatę graficzną *Spisu parafii i duchowieństwa diecezji drohi-*

⁷ K. R. Leszczyński, *Liw, dawne i nowe pamiątki...*, Warszawa 1913; J. P. Woronicz, *Karta z dziejów starożytnego kościoła w Liwie*. Wyd. K. R. Leszczyński, Warszawa 1918.

⁸ A. Kołodziejczyk, *Z dziejów węgrowskiej szkoły księży komunistów 1711-1833*, „Szkice Podlaskie”, 1996, s. 28-44. M. Brudzisz, *Źródła do dziejów instytutu księży komunistów w Polsce znajdujące się w archiwum parafialnym w Węgrowie*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, t. XXI, 1970; idem, *Ważniejsze placówki księży komunistów w Polsce w r. 1773*, „Sprawozdanie z Czynności Wydawniczych Tow. Naukowego KUL”, nr 16, 1968, s. 325-329; idem, *Nauczanie teologii w Instytucie Księży Komunistów*, [w:] *Nauczanie teologii katolickiej w Polsce*, t. II, cz. 2, Lublin 1975, s. 173-207; A. Kołodziejczyk, *Księża regionu węgrowskiego w nauce, oświacie i kulturze narodowej*, [w:] *Kultura Narodowa i Kościół katolicki w Tysiącleciu Państwa Polskiego*, pr. zb. pod red. W. Ważniewskiego, Siedlce 2003, s. 245-256.

⁹ Ks. P. Rytel-Andrianik, *Cuda i łaski w Sanktuarium Trójcy Przenajświętszej i Św. Anny w Prostyni*, [w:] *Kultura ludowa Mazowsza i Podlasia*, t. 5, 2002, s. 23-57.

¹⁰ Np. W. Rogala, *Historia parafii Sadowne*, „Gazeta Węgrowska”, nr 24 z 14 VI 2001.

¹¹ Np. *75 lat Salezjanów w Sokołowie Podlaskim*, Sokołów 2001, ss. 4.

¹² Por. A. Kołodziejczyk, *Szkice z dziejów prasy podlaskiej*, Siedlce 1997, s. 71-72 (dotyczy wydawanego w latach 1929-1930 w Kamionnej „Przewodnika Parafialnego”).

¹³ Por. ciekawy artykuł A. Bobryka, *Siedlecka prasa parafialna w ostatniej dekadzie XX wieku*, [w:] *Prasa podlaska w XIX - XX wieku. Szkice i materiały*. Pr. zb. pod red. D. Grzegorzuka i A. Kołodziejczyka, Siedlce 2004, s. 237-248.

czyńskiej na 2004 rok (druk Białostockie Zakłady Graficzne S. A.), ale należy też wspomnieć o słabej czytelności mapek dekanatów i mapek na wyklejkach. Przy kolejnej edycji informatora sugerowałbym zastanowienie się nad powyższymi uwagami.

Reasumując – zarówno kapłanom jak i wiernym, ale także historykom - amatorom, regionalistom, nauczycielom i katechetom przybyła nowa, cenna publikacja; przygotowana w sposób sumienny, wyczerpujący, nieco za uboga – zdaniem niżej podpisanego – w dokumentację archiwalno-historyczną. W przyszłym wydaniu trzeba też usunąć kilka drobnych niedociągnięć technicznych¹⁴.

Arkadiusz Kołodziejczyk

Instytut Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach

¹⁴ Stara Wieś winna być pisana razem: Starawieś. W kilku miejscach występują potknięcia przy użyciu wytluszczeń tekstu („ministranci”, podtytuły).